

Het tweede bedrijf

ander werk na je
pensioen

Het
tweede
bedrijf
ander werk na je
pensioen

Inhoudsopgave

Vooraf

Wetenschappelijk onderzoek in het kort

Peter Krist was grootmajoor

Afriet Graafmans was tandtechnieker

Theo Koele was projectmanager

Theo Hendriks Franssen was bedrijfsleider uitbeenderij

Nanneke Quik-Schuijt was kinderrechter

Hans van der Zwaan was teamchef bij Stadstoezicht

Chris Groot was ambtenaar

Roeltje Kuiper-Huisman was medewerker studiedagen

Hennie Westbroek was FIOD-rechercheur

Jan Brouwers was eigenaar reclamebureau

Wat gaan we doen na ons pensioen?	6
Doorstarten na het pensioen: een verschijnsel met vele gezichten	8
is nu vrachtwagen-/buschauffeur door Claar Urbanus	10
is nu spinninginstructeur door Menno Hessels	14
is nu kistorgelbouwer door Claar Urbanus	18
is nu bloemenbezorger door Karlijn van Onzenoort	22
is nu senator door Karlijn van Onzenoort	26
is nu begeleider in een woon-zorggroep door Karlijn van Onzenoort	30
is nu ondernemer door Claar Urbanus	34
is nu examensurveillant door Karlijn van Onzenoort	38
is nu taxichauffeur door Menno Hessels	42
is nu ondernemer in bier en nog veel meer door Menno Hessels	46

Vooraf

Wat gaan we doen na ons pensioen?

Tegenwoordig betekent met pensioen gaan niet per se dat we ophouden met werken, want steeds meer ouderen blijven na hun pensionering actief op de arbeidsmarkt. Zij 'starten door' en doen dit op verschillende manieren. Sommigen gaan werk doen dat in het verlengde ligt van de baan die ze voor hun pensionering hadden. Anderen kiezen juist een heel ander beroep.

In dit boek maakt u kennis met tien gepensioneerden die het over een andere boeg hebben gegooid en nu een nieuw beroep uitoefenen. Ze doen ander, betaald werk en hebben zo nieuwe wegen gevonden om hun talenten, ambities en wensen vorm te geven. Het zijn gewone mensen met verschillende achtergronden. Zij denken in mogelijkheden in plaats van in beperkingen. Deze gepensioneerden bieden een inspirerend tegenwicht tegen het stereotype beeld dat de maatschappij van oudere werknemers heeft. U kunt lezen over een voormalig FIOD-rechercheur die nu op de taxi zit of een oud-rechter die nu lid is van de Eerste Kamer. Samen met nog acht gepensioneerden geven zij een kaleidoscopisch beeld van de doorstarter anno nu.

Wij hopen dat dit boek (aanstaand) gepensioneerden op nieuwe ideeën brengt over de invulling van hun leven na hun pensionering. Hopelijk sporen de verhalen ook werkgevers aan om het gangbare beeld van de oudere werknemer bij te stellen.

Wij wensen u veel inspiratie!

De initiatiefnemers van deze uitgave:

prof. dr. Kène Henkens

dr. ir. Hanna van Solinge

Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI)

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)

februari 2014

Doorstarten na het pensioen:

Recent onderzoek brengt de groep doorstarters-na-het-pensioen in kaart. Het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) volgde tussen 2001 en 2011 een grote groep oudere werknemers in de overgangsfase van werk naar pensioen. Van de ruim 1.300 personen die in die periode met (vervroegd) pensioen gingen, keerde ongeveer een kwart terug op de arbeidsmarkt. Voor sommigen was de doorstart slechts een korte overbrugging naar het volledige pensioen; deze personen stopten ruim voor hun 65ste jaar volledig met betaald werk. Maar anderen bleven ook na hun 65ste op de arbeidsmarkt.

Uit het onderzoek blijkt dat doorstarters in een enorme diversiteit aan doorstartbanen werken. Sommigen werken voor een paar uur per week als postbezorger terwijl anderen fulltime aan de slag gaan als ondernemer. Er is een grote variëteit in omvang en aard van het dienstverband, in beloning en in de mate waarin het doorstartwerk aansluit op de werkzaamheden in de oude baan.

Lossere band met de arbeidsmarkt

Als we kijken naar hoe mensen het doorstarten vormgeven, dan is de eerste conclusie dat ze het in deeltijd doen. Waar vóór de pensionering nog ruim 80 procent werkzaam was in een voltijdse functie, zien we dat ruim de helft van de doorstarters 16

uur per week of minder werkt. Slechts één op de tien werkt na het pensioen voltijds. De meeste doorstarters hebben bovendien een flexibele arbeidsrelatie. Slechts een op de drie heeft een vast contract en dat zijn dan vooral mensen die meer dan 16 uur per week werken. Doorstarters die minder uren werken hebben vaker een nulurencontract of zijn oproepkracht.

Over een andere boeg

Van de doorstarters in het onderzoek gaat bijna de helft totaal ander werk doen. Sommigen kiezen na een bijscholing alsnog voor de baan waarvan ze altijd gedroomd hebben. Ruim een kwart van de doorstarters gaat als zelfstandige aan het werk. Daarbij moet worden bedacht dat bij

de start van het onderzoek in 2001 de hele onderzoeksgroep in loondienst werkte.

Verdiensten

Vergeleken met de verdiensten in de oude baan ontvangen doorstarters vaak een lager uurloon voor hun werkzaamheden. Deze teruggang in salaris komt vooral voor bij doorstarters die voor totaal ander werk hebben gekozen. Bijna 90 procent van hen ontvangt een lager uurloon.

Wie is die doorstarter?

Uit het NIDI-onderzoek komt naar voren dat gepensioneerden met een hoger opleidingsniveau meer doorstarten dan ouderen met een lager opleidingsniveau. Dit geldt zowel voor mannen als vrouwen. Toch blijkt, vooral voor mannen, dat doorstarten ook wijdverbreid is onder ouderen met een lagere opleiding. Ook is doorstarten niet alleen iets voor gezonde gepensioneerden, want ruim een op de vijf ouderen die de eigen gezondheid als slecht bestempelt maakt een doorstart op de arbeidsmarkt. Ouderen die

een verschijnsel met vele gezichten

relatief jong, en dus veel eerder dan gebruikelijk zijn gestopt met werken, kiezen in meer gevallen voor een terugkeer naar de arbeidsmarkt dan mensen die tot de pensioen-gerechtigde leeftijd hebben gewerkt.

Motieven om door te starten

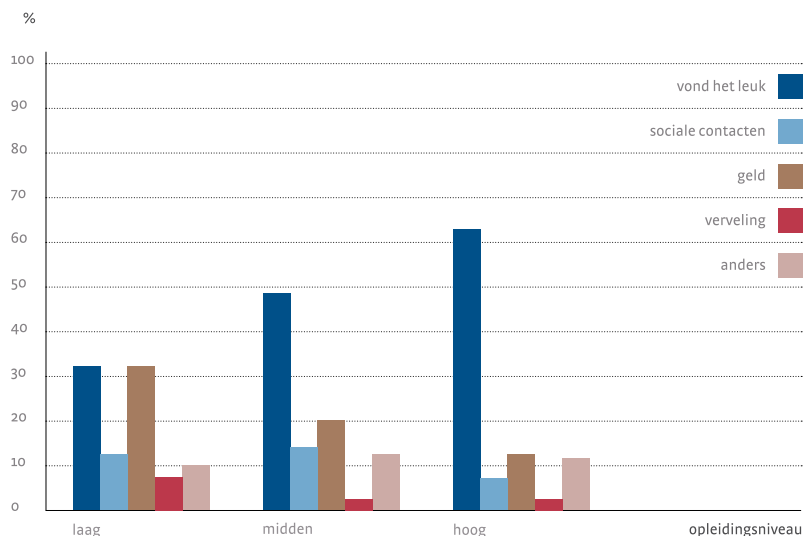
Gepensioneerden hebben ieder zo hun eigen persoonlijke motieven om terug te keren op de arbeidsmarkt: geld, sociale contacten, gewoonweg plezier hebben in werken of de verveling verdrijven. Uit de figuur blijkt dat de meeste doorstarters

een positieve reden hebben om na hun pensioen te werken, en dat is zo bij alle opleidingsniveaus: werken geeft nog veel voldoening. Toch blijkt ook de financiële noodzaak een rol te spelen bij doorstarten, met name bij laagopgeleiden. Motieven als het opdoen van sociale contacten en verdrijving van de verveling zijn veel minder bepalend in de keuze om te blijven werken na het pensioen.

Doorstarten in de toekomst

Door de verhoging van de pensioenleeftijd zullen werknemers

hun zogenoemde 'carrièrebaan' op een later tijdstip verlaten. In de toekomst gaat deze leeftijd naar alle waarschijnlijkheid nog verder omhoog. De almaar stijgende levensverwachting maakt dat ook de gepensioneerden van de toekomst na de officiële pensioenleeftijd nog een 'heel leven' voor zich hebben. Daarom zal betaald werk in deze levensfase waarschijnlijk een veel belangrijkere rol gaan spelen dan in de afgelopen decennia.

Figuur Motieven van doorstarters naar opleidingsniveau

Bron: NIDI Werk en Pensioen Panel (2001-2011)

Verder lezen

Kène Henkens, Hanna van Solinge & Harry van Dalen (2013),

Doorwerken over de drempel van het pensioen.

NIDI-boek nr. 87. Amsterdam University Press. 124 p.

Te downloaden via www.nidi.nl

<http://publ.nidi.nl/output/books/nidi-book-87.pdf>

Joop de Beer (2013),

Worden we in de toekomst honderd jaar?

Demos: bulletin over bevolking en samenleving 29 (4) : 5-7.

Te downloaden via www.nidi.nl

Peter Krist (60)

‘Ik ben de koning

was grootmajoor bij de luchtmacht

is nu vrachtwagen- en buschauffeur

van de weg'

Als majoor bij de landmacht gaf Peter Krist tientallen jaren leiding aan diverse eenheden, zoals dat bij Defensie heet. Nu rijdt hij op de vrachtwagen en voert hij orders uit. Dat bevalt hem prima.

Wie Peter Krist ontmoet, krijgt te maken met een joviale, heldere man. Hij heeft een stevige stem en twinkelende oogjes. Eigenschappen die passen bij zijn loopbaan bij de landmacht. Na de hts Werktuigbouwkunde en een korte managementcarrière viel op een goede dag een brief van het Ministerie van Defensie op de mat: of hij als kapitein bij de technische dienst wilde komen werken. “Het was een mooi aanbod. Ik kon gaan doen wat ik leuk vond en ook nog in een aardige rang starten. Eén van mijn afwegingen was dat ik dan vroeg met werken zou kunnen ophouden. Ik had dat bij mijn vader gezien. Die was op zijn zestigste klaar en ging elk jaar maandenlang met zijn boot op stap.”

Zo voorbij

Peter was na zijn militaire-dienstplicht jarenlang vrijwillig soldaat geweest bij de Nationale Reserve. Als reserveofficier kwam

hij wekelijks met zijn eigen peloton bijeen om een oefening te doen. Zo was Defensie hem op het spoor gekomen. Hij hield van sporten en nam graag de leiding. De baan kwam daarom als geroepen. In de drieëntwintig jaar die volgden, vervulde hij eerst een paar kapiteinsrangen en werd hij later majoor. “Plotseling was ik 55, de jaren zijn voorbij gevlogen.”

Streng met een groot hart

Hij heeft zich er dan ook geen moment verveeld. Elke drie jaar kreeg hij een andere leidinggevende functie. Of het nou bij de technische dienst was, het materieelverzorgingsbataljon of de ‘afdeling fysieke distributie overige goederen’: steeds had hij een eenheid onder zijn hoede die op een vaste plek gevestigd was, niet ver van zijn woonplaats. ‘s Avonds was hij bij zijn gezin. Het omgaan met mensen zit in hem gebakken. Hij was streng voor zijn mannen, maar liet zijn hart spreken als de situatie daarom vroeg. “Ik kon mensen de huid volschelden, me vervolgens omdraaien en zeggen ‘Kom, we gaan even een bakkie doen’.

‘Laatst had ik een dubbeldekker vol kinderen.’

Dan had ik gezegd wat ik te zeggen had en was het klaar.” Had iemand van zijn eenheid hulp nodig, dan bood Peter de helpende hand. Hij gedroeg zich misschien meer als meewerkend voorman dan als baas. “Ik was niet te beroerd om gewone klussen aan te pakken waar andere leidinggevendenden hun neus voor ophalen.”

Investeren in een diploma

“Ik vond het prima dat ik eruit kon want ik was het werk eerlijk gezegd een beetje zat. Sinds de val van de Muur kregen we reorganisatie op reorganisatie. Steeds moesten er mensen uit en was het mijn taak het slechte nieuws te brengen en de organisatie te verdedigen. Ik kon mijn verkregen vrije tijd prima vullen: ik voelde me absoluut niet oud en had veel omhanden. Mijn zoon woonde bij me en ik kreeg nu tijd om mijn activiteiten bij de tennisclub uit te breiden. Verder had mijn oude moeder zorg nodig en waren er genoeg hobby’s om mezelf bezig te houden.

Toch was ik bezig om te bedenken wat ik nog zou kunnen doen. Al lang koesterde ik de wens om vrachtwagen te rijden. Koning van de weg te zijn! Ik kende iemand met een transportbedrijf en heb hem daarover gepolst en inderdaad, die kon nog wel een chauffeur gebruiken. Ik moest daarvoor wel eerst mijn vrachtwagenrijbewijs halen. Het was een flinke investering in tijd, maar ook in geld: vierduizend euro.”

Goed voor elkaar

“Ik heb zelfs ook de papieren gehaald om een bus te besturen. Ja, dat vereist echt een andere techniek! Bij twee ondernemingen werk ik nu op nul-urenbasis, bij Müller Fresh Food Logistics op de vrachtwagen

Eén groot feest.’

en bij een reisorganisatie op de bus. Ze roepen me op als ze me nodig hebben, dat is zo'n één à twee dagen per week en dat vind ik genoeg. Laatst werd ik gebeld voor een rit van een paar dagen. Daar heb ik voor bedankt, want dan houd ik geen tijd over voor mijn hobby's en mijn vriendin. Ik ben zo vrij als een vogel, ben aan niemand wat verplicht en heb toch structuur in mijn week. En ik kom thuis met verhalen! Mijn vrienden zijn wel jaloers, geloof ik, zij vinden dat ik het goed voor elkaar heb. Voor het geld hoef ik het niet te doen, het verdient niet veel en ik zit in een hoog belastingtarief. Maar wát ik ermee verdien, spaar ik op om het AOW-gat mee te vullen als ik straks 65 ben. Wat ik wel bij alle werkgevers heb bedongen, is dat ik absoluut niemand z'n boterham wil afnemen. Anderen die er een gezin van moeten onderhouden, moeten ze eerst inplannen.”

Overgeleverd aan het magazijn

Peter krijgt nu orders, in plaats van dat hij ze uitdeelt. “Dat vind ik prima. Vroeger was ik ook 's avonds nog aan het werk: dingen voorbereiden, lezen, uitdenken. Dat hoort erbij als je leidinggeeft. Nu ben ik na het werk klaar. Dat bevalt me uitstekend. Ik blijf natuurlijk iemand die altijd

meedenkt, want dat logistieke zit nou eenmaal in me. Ik erger me groen en geel aan wachttijden. Laatst nog. Ik was 's ochtends om drie uur vertrokken om rond vijf uur mijn vracht te lossen. Stond ik daar te wachten. Jammer, had ik dus drie uur langer kunnen slapen. Een andere keer was ik te vroeg. De mensen van het magazijn zagen me wel, maar lieten me gewoon staan, want 'lostijd is lostijd'. Daar heb ik een gruwelijke hekel aan. Ik bel dan wel even naar mijn planner om te kijken of hij er iets aan kan doen. Mensen die zo werken, hebben niet mijn respect.”

Anderen helpen

“Op de vrachtwagen is het eenzaam werk. Dat had ik me van tevoren niet gerealiseerd. Het is ook niet erg, zo lang ik het niet te vaak doe. Op de bus heb ik een andere vracht: mensen. Dat vind ik leuker, want ik ben een sociaal dier. Ik vervoer vakantiegangers naar hun plaats van vertrek, doe schoolreisjes en evenementreizen. Laatst had ik een dubbeldekker vol kinderen. Eén groot

feest. Dat dienstverlenende zit wel in me. Ik mag het mensen graag naar de zin maken, bied snel de helpende hand en doe klusjes voor anderen. Misschien had ik dat vroeger meer moeten doen.”

Veilig blijven rijden

“Ik blijf dit tot mijn zeventigste doen, niet langer. Zo'n groot voertuig rijden is een hele verantwoordelijkheid. Als je een fout maakt, rij je meteen iets plat. Ik denk dat ik dat risico op die leeftijd niet meer moet nemen. Bovendien moet je na je zeventigste opnieuw je rijbewijs halen. Misschien gaat het vervelen, nog tien jaar aan het stuur. Daarom heb ik vliegles genomen in een Pipercupje. Maar dat is niks. Te ingewikkeld, daar begin ik niet meer aan.”
Geen keizer van het luchtruim dus.

‘Ik was streng voor mijn mannen.
Geloven is goed, controleren is beter.’

Afriet Graafmans (71)

‘Ik krijg de fietsen nog

was tandtechnieker

is nu spinninginstructeur

steeds vol'

Ze is net terug van een fietstocht door Nepal en heeft de volgende fietsreis alweer in de agenda staan. Tussendoor geeft Afriet Graafmans les in een sportschool. Geen voor de hand liggend beroep voor iemand van 71 jaar. Of toch wel?

In de Utrechtse sportschool Herenstraat 33 springt spinning-lerares Afriet Graafmans direct in het oog: nog bruin van haar laatste fietstocht in het Verre Oosten, haar lange grijze haren in een staart en helemaal klaar voor de les. Maar 71? Haar ferme handdruk doet vermoeden hoe intensief de spinningles zal zijn. Een les die Afriet zonder zichtbare inspanning draait. Haar leerlingen - van beginners tot doorgewinterde spinners van alle leeftijden - zijn na afloop flink afgedraaid.

Met 60 kun je nog wat

Afriet is tot haar zestigste tandtechniker geweest. "Dat werk heb ik met heel veel plezier gedaan. Ik werkte in mijn eigen laboratorium aan huis. Mijn man Wim was mijn grootste klant, hij had een tandartsenpraktijk in Utrecht. Overigens een ideale combinatie: als ik het druk had hielp hij mij en als hij het druk had, sprong ik bij als tandartsassistente. Op ons zestigste zijn we gestopt met werken. Dat had te maken met onze grote passie: fietsen, en dan vooral het maken van lange tochten in verre landen om kennis te maken met andere culturen. Dat begon toen onze kinderen nog klein waren en we hebben het altijd volgehouden. Maar door ons werk kwamen we daar toch te weinig

aan toe en als je te lang wacht kan het misschien niet meer. Zestig leek ons een mooie leeftijd omdat je dan fysiek nog echt wat kunt. Het heeft dus niets te maken met het feit dat we ons werk niet meer leuk vonden.”

Genoeg te doen

Van een ‘zwart gat’ na haar pensioen heeft Afriet geen last gehad. “Het feit dat Wim en ik veel samenwerkten en op hetzelfde moment stopten, maakte het gemakkelijk. We hadden allebei een gevoel van vrijheid toen we klaar waren. En we zijn meteen lange fietstochten gaan maken. Marokko, West-Afrika, Vietnam, India, Nepal, we hebben al veel gezien. Maar je kunt niet alleen fietsen. Daarom heb ik ook een cursus ‘glas-in-lood en fussen’ – een glassmelttechniek – en schilderen gevolgd. Dat ligt mij wel, ik heb altijd met mijn handen gewerkt en heb een goed materiaalgevoel. Kortom: een mooie hobby waar ik veel plezier in heb.”

Wel wat twijfels

“Ik heb mijn hele leven fanatiek gesport, zoals competitiebadminton op landelijk niveau. Ook heb ik veel aan body-pump en -shape gedaan en tenslotte spinning. Je kunt wel zeggen dat ik de deur van de sportschool plat liep. Op een gegeven moment vroeg de eigenaar van de sportschool of ik les wilde geven, ik was er toch altijd en het ging me gemakkelijk af. Ik was direct enthousiast, zo kon ik het nuttige met het aangename combineren. Ik had veel plezier in het spinnen en kreeg er op deze manier nog voor betaald ook. Wat wil je nog meer? Het was niet dat ik mijn vrije tijd moest vullen, want ik was de hele dag druk met van alles en nog wat. Ik verveel me nooit. Hoewel ik wel mijn twijfels had vanwege mijn leeftijd, heb ik die niet uitgesproken. Ook de eigenaar kwam er niet mee, kennelijk vond hij het geen issue. Zo ben ik na een interne opleiding van een paar weekends in 2004 als gediplomeerd spinninginstructeur begonnen. Dat is dus zo’n tien jaar geleden en ik doe het nog steeds met veel plezier.”

Niet gebonden, wel serieus

Afriet wilde vrij zijn, maar is nu toch weer gebonden. “Nee, zo voelt het niet, al heb ik wel een arbeidscontract en neem ik mijn werk serieus.

Het werk brengt verplichtingen met zich mee, hoewel ik het geld dat ik ermee verdien niet nodig heb. Ik geef zo’n vijf spinninglessen per week, meestal ’s ochtends, want dan ben ik vrij om de rest van de dag zelf in te delen. Maar het komt ook wel voor dat ik ’s avonds een les moet draaien. Het regelen van een vervanger is overigens nooit een probleem dankzij een *pool* van ongeveer twaalf parttime spinning-instructeurs. Zelfs als ik maanden weg ben kan mijn afwezigheid altijd goed worden opgevangen. Van alle instructeurs werk ik verreweg het langst bij deze sportschool, ik hoor een beetje bij het meubilair. Het is moeilijk om instructeurs te vinden en het verloop is groot; veel mensen doen het naast een andere baan en zitten toch in een andere levensfase. Het is iets heel anders of je tussen de twintig en veertig bent of de zeventig gepasseerd. Dat ik 71 ben, hang ik overigens niet aan de grote klok.”

Er komt ooit een einde aan

“Hoe lang ik nog hiermee denk door te kunnen gaan? Er komt natuurlijk een moment dat ik geen les meer kan geven, dat is onvermijdelijk. Met de eigenaar heb ik afgesproken dat hij me tijdig waarschuwt. Ik ben daar best mee bezig, maar ook voor de

mijn grote passie.’

jongere instructeurs kan er een eind aan komen. Wanneer er teveel fietsen leeg blijven is het afgelopen, of dat nou aan je leeftijd ligt of aan iets anders. Ik moet wel zeggen dat ik er extra stevig tegenaan ga als een nieuwe leerling me aankijkt met een blik van ‘gaat zij mij les geven?’. Gelukkig krijg ik de fietsen nog steeds vol. Dat komt waarschijnlijk door de variatie in mijn lessen. Het is niet iedere keer dezelfde oefeningen doen op een vast riedeltje muziek, maar steeds iets anders. De muziek stel ik zelf samen, met veel nummers uit de niet-westerse landen die ik tijdens mijn fietstochten bezoek. En kennelijk valt mijn keuze in goede aarde.”

Elk jaar de Mont Ventoux op

Het leeftijdsverschil tussen Afriet en haar leerlingen is al gauw twintig jaar. Maakt dat uit voor het contact? “Veel mensen volgen een aantal lessen en gaan daarna iets anders doen. Dat zie je ook bij de andere instructeurs. Maar er zijn er ook die blijven terugkomen. Daar krijg je op een gegeven moment een band mee. Wat dat betreft heb ik nu meer sociale contacten op m’n werk dan toen ik tandtechniker was. Ik werkte meestal alleen en had af en toe contact met de tandartsen die mij inschakelden. Door de jarenlange samenwerking ging die relatie natuurlijk wel wat verder dan de

relatie die ik nu met het gros van mijn leerlingen heb. Maar met een clubje ben ik toch echt bevriend geraakt en eten we eens in de zoveel tijd bij mij thuis. Wat ik wel jammer vind is dat ik niet met vriendinnen van mijn eigen leeftijd kan fietsen zoals Wim dat met zijn vrienden doet. Gelukkig ben ik gewend om veel alleen te doen en vind ik het ook heerlijk om in mijn eentje op pad te gaan. Want het blijft een uitdaging om mijn niveau zo lang mogelijk vast te houden. Daarom rijd ik zeker één keer per jaar de Mont Ventoux op. Het is onvermijdelijk dat dit steeds moeizamer gaat. Veroudering is niet tegen te houden!”

‘Ik heb nu meer sociale contacten op mijn werk dan vroeger.’

Theo Koele (67)

‘Dit verveelt

was projectmanager

is nu kistorgelbouwer

nooit'

Theo Koele komt uit de wereld van begrotingen en plannings van technisch adviesbureau Arcadis, waar hij zich ontwikkelde tot projectmanager. Nu maakt hij kistorgels en is hij weer terug bij de techniek, uit liefde voor de klank.

“Achteraf bezien ben ik nooit een echte technicus geweest”, stelt Theo Koele vast als hij terugblijkt op zijn loopbaan. Hij begon die als hts-er bij Rijkswaterstaat, met de laarzen in het versgestorte beton. Later kwam hij als projectleider in dienst bij de Heidemij.

“Toen wij de reconstructie van een kademuur in Meppel voor elkaar moesten krijgen, gingen bewoners, politie, brandweer zich er mee bemoeien. Ik dacht in eerste instantie ‘laat me lekker mijn werk doen’, maar we konden natuurlijk niet om die groepen heen. Opeens had ik te maken met de noodzaak van goede communicatie, organiseerde inspraakavonden en vond dat heel leuk. Wel zó leuk, dat ik steeds meer dat soort dingen ging doen en uit de techniek wegraakte. Ik ging werken op het regiokantoor in Assen en later op het hoofdkantoor van Heidemij, kreeg managementfuncties en was veel op pad om werk binnen te halen.”

Het plezier van muziek

Toen hij voor een project aan de andere kant van het land zat, ver van vrouw en jonge kinderen, was hij in de kost. Zijn huisbaas troonde hem mee naar het plaatselijk mannenkoor. Hij moest toch iets te doen hebben

op zijn eenzame avonden? De kennismaking met muziek maakte Theo gelukkig. Hij genoot van het zingen en de samenklank en werd gevraagd af en toe voor dirigent te spelen. Dat intrigeerde hem; hij wou er meer mee doen en ging naast werk en gezin ook nog een driejarige opleiding tot koor/orkest-dirigent volgen. Het was een intensieve opleiding waarin een wereld voor hem openging. “Ik maakte kennis met de koor- en ensemblemuziek en werd gegrepen door muziek uit de barok. Later zong ik in de Groningse Martinikerk, waar een prachtig kistorgel stond. Dat geluid vond ik zo geweldig! Vanaf dat moment had ik het fenomeen kistorgel in mijn kop.”

Hoog water

Terwijl hij zich in zijn vrije tijd aan muziek en gezin wijdde, klom Theo in zijn werk op. Zijn *masterpiece* was de dijkverzwaring, urgent geworden na het hoge water van 1995. Theo mocht een groep van meer dan honderd mensen leiden die in korte tijd de dijkverbetering moest realiseren.

“Het was keihard werken, een jaar lang maakten we weken van zeventig uur. Maar het was interessant. Ik had te maken met veel belangen, niet alleen in de buitenwereld maar ook in de groep zelf. Het was een uitdaging om zoveel verschillende mensen op één lijn te krijgen.” Na afronding van het project zette Theo met de opgedane ervaring interne trainingen op en ging die ook aan externe partijen buiten Arcadis (v/h Heidemij) geven. “Een jonge collega nam mijn positie in het management over en ik ging lekker naar buiten, trainingen geven en verkopen.”

Met zestig eruit

“Ik wist dat ik er op mijn zestigste uit kon. Daar heb ik niet lang met mijn vrouw over hoeven praten. Het leek me heerlijk om van die rapportage-terreur af te zijn. Geen kilometers meer bijhouden, niet meer elk kwartaal begrotingen maken. Ik ben na mijn pensionering een eigen bureautje gestart voor training, coaching en advies en ben doorgedaan met trainingen geven. Totdat ik erachter kwam dat ik weer hetzelfde deed als bij Arcadis: nog steeds achter klanten aanjagen, hard werken en veel plannings maken. Almaar weer die *drive*. Ook kwam ik weer in allerlei politieke

‘De dijkverzwaring was

strubbelingen terecht. Opeens had ik er geen zin meer in. Na drie jaar ben ik ermee gestopt.”

Nog even wandelen

Eindelijk was Theo helemaal zonder werkverplichtingen. Er was weer tijd voor muziek. “Het kistorgel kreeg weer mijn aandacht. Het is een klein, verplaatsbaar orgel in een houten ‘kas’, zoals je die in veel Nederlandse kerken ziet. Tijdens concerten zat ik altijd te kijken hoe zo’n ding in elkaar zat. Bij toeval leerde ik een man kennen die zijn hele leven al kistorgels bouwt. Hij zei: ‘Ga maar gewoon bouwen. Als je hulp nodig hebt kun je me bellen.’ Ik wist niet of ik zoiets groots wel moest aanpakken, maar mijn vrouw kende mijn altijd weer opspelende liefde en vond dat ik die nu moest omzetten in daden. Toen heb ik de garage uitgeruimd en de benodigde machines gekocht.” Theo, gewend aan grote projecten, was niet bang.

keihard werken.'

Maar bijna ging het fout. "Ik zette mezelf flink onder druk: als ik nou een beetje doorwerk, dan is hij op mijn verjaardag klaar en dat is leuk want dan kan ik er een concertje op geven. Dan moet ik eerst de pijpen maken, en zus en zo. Ik zat weer te plannen! Toen ik me daarvan bewust werd, ben ik het Pieterpad gaan wandelen om tot rust te komen."

Puzzelen

"Eenmaal thuis, begon ik gewoon met het bouwen van mijn eerste orgel. Daar zijn wat boeken over, maar ik had vooral profijt van mijn technisch en ruimtelijk inzicht." Theo maakt het plan in zijn hoofd. "Ik maak wel kleine schetsjes maar geen uitgebreide tekeningen. Als ik de pijpen heb gemaakt, leg ik ze op een blad voor me op tafel en schuif ermee totdat ze volgens mij goed staan. Het is een hele puzzel met allerlei variabelen zoals de lucht die overal moet kunnen komen, en de trilling, want de pijpen mogen elkaar niet beïnvloeden. Als ik de puzzel af heb, haal ik mijn 'meester-bouwer' erbij. Die vist er vaak binnen vijf minuten een paar fouten uit zodat ik weer opnieuw kan beginnen." Zo is Theo geen coach meer, maar gezelschap geworden.

Kick met een pijpje

Vrijwel elke dag is hij in zijn werkplaats aan het werk. Alleen. "Ik kan nu met één ding bezig zijn. Geen mensen om me heen, heerlijk. Zelfs de radio gaat niet aan. Ik heb de opperste concentratie nodig om veilig te werken met de machines." Het werken zonder planning bevalt Theo goed. Komt er iemand onverwacht langs, dan neemt hij tijd voor een kop koffie. Maar evengoed werkt hij tot in de avond als hij daar de mogelijkheid toe krijgt. Zijn vrouw, ook met pensioen, is druk met haar eigen activiteiten. Samen hebben ze een vast dagritme dat 's ochtends om half acht begint. "Mijn leven in deze fase is tijdloos. Ik werk, en als er andere dingen te doen zijn, doe ik die. Reizen hoeft nu niet; misschien later. Veel mede-gepensioneerden in mijn omgeving vinden het knap dat ik dit doe. Maar het is gewoon een kwestie van geduld en tijd." Inmiddels heeft Theo één eigen orgel verkocht. Het tweede orgel verhuurt hij geregeld voor concerten. Dan brengt en stemt hij het orgel ter plaatse, bezoekt het concert en neemt het orgel weer mee naar huis. Een derde instrument is in de maak. "Het is geweldig om een pijpje aan te blazen en het geluid te horen dat je verwacht. Dat trekt me naar die werkplaats."

'Ik kan nu met één ding bezig zijn. Geen mensen om me heen, heerlijk.'

Theo Hendriks Franssen (72)

‘Ik sta nog volop in het

was bedrijfsleider uitbeenderij

is nu bloemenbezorger

leven'

Hij maakte het meer dan eens mee: ging er in de fabriek een collega met pensioen, dan kwam niet veel later het bericht dat die was overleden. Dat zou Theo Hendriks Franssen niet overkomen. Hij wilde bezig blijven.

Na verschillende baantjes belandde de jonge Theo Hendriks Franssen bij Stroomberg, een slachterij en vleeswarenfabriek in Ede. Eerst in de schoonmaak, later op de expeditieafdeling. Uiteindelijk klom hij op tot chef van de snijafdeling. Daar was hij op z'n plek. "Ik gaf leiding aan 65 tot 80 dames en kon heel goed met hen opschieten. Vóór mij waren ze gewend aan chefs die hen kortaf orders toeriepen. Ik vroeg ze echter beleefd om dit of dat te doen en werkte zelf vaak mee. Die andere aanpak viel bij de dames zeer in de smaak. Mijn ervaring is dat je met deze manier van omgaan meer bereikt."

Nooit verlangd naar het pensioen

Aan het eind van zijn loopbaan was Hendriks Franssen bedrijfsleider bij een uitbeenderij in Harreveld. 's Ochtends al om vijf uur de deur uit, drie kwartier rijden en 's avonds pas weer om zes uur thuis. "Het werken op zich was niet erg, maar het vroege opstaan en het reizen vielen me zwaar. Ik moest op zaterdag- en

‘Het vroege opstaan viel me steeds zwaarder.’

zondagmiddag vaak een paar uur op bed gaan liggen. Toch keek ik niet uit naar mijn pensioen; ik dacht er gewoon nooit aan. Totdat we een keer terugkwamen van vakantie en er een brief op de mat lag. Daarin stond dat ik met 61,5 jaar kon stoppen. Dat heb ik toen gedaan, zodat er een eind kwam aan die lange dagen en het op en neer reizen.” Na een paar weken thuis ging hij al snel aan de slag bij de plaatselijke bloemist. Die had in het verleden vaak genoeg laten merken dat hij hem kon gebruiken als bloemenbezorger.

Contact met de klanten

Sindsdien doorkruist Hendriks Franssen al tien jaar per auto de regio en

levert hij bloemen bij klanten thuis af. “Ik geef niks om het rijden zelf. Nee, het contact met de mensen – daar gaat het me om. Omdat ik rondbreng in de omgeving waar ik al jaren woon, kom ik vaak bij bekenden aan de deur. Ook leer je na al die jaren veel vaste klanten kennen. Oudere mensen die wekelijks van hun kinderen een bloemetje krijgen bijvoorbeeld. Of een zieke mevrouw die elke week een boeketje van vijf euro bestelt. Natuurlijk, het is vaak vluchtig contact, maar soms hebben mensen ook hele verhalen. En ik maak er zelf wat van. Niet alleen maar afgeven, maar ook even een praatje aanknopen. Zo hoor ik nog eens wat en heb ik het gevoel dat ik nog volop in het leven sta.”

Ochtendmens

Voor het geld hoeft hij het niet te doen, vindt hij. “Ik heb een prima pensioen, net zoals mijn vrouw, die altijd heeft gewerkt op het gemeentehuis van Ede. Het werk is voor mij een manier om een deel van de dag lekker bezig te zijn. Daar komt bij dat ik een ochtendmens ben en mijn vrouw een avondmens. Zij staat graag wat later op en maakt op haar gemak het huis aan kant. Het is daarom beter dat ik de ochtenden weg ben. Ik ga er doordeweeks om zeven uur uit, maak een ontbijtje, snij broodstukjes voor de vogeltjes buiten en rij rond half negen naar de bloemisterij. ’s Middags gaan we vaak samen ergens naartoe. Rondkijken in een tuincentrum of kwekerij. Winkel in Veenendaal. Of een kilootje kersen halen in de Betuwe. We stippen samen vaak een mooie route uit.”

Altijd bezig

Behalve voor werk en uitstapjes houdt de bloemenbezorger ook nog tijd over voor het oppassen op de

kleinkinderen. Twee keer per week haalt hij de drie jongens op van school en brengen ze met z'n allen de middag door. Verder werkt hij 's zomers graag in de tuin. Op wintermiddagen mag hij graag lezen of een tv-film of dvd kijken. Sissi is favoriet, hoewel zijn vrouw liever naar De Wereld Draait Door kijkt. Ook is hij collectant en wijkhoofd voor de Hartstichting. Dat betekent zo'n tien andere collectanten aansturen. "Tja, als je het zo op een rijtje zet, ben ik eigenlijk altijd wel bezig."

Vrouwelijke collega's

Hij beseft dat hij zeer plichtsgetrouw is. "Ik meld me nooit ziek. Nu niet en vroeger ook nooit. Vaak ging ik zondags al naar de fabriek om voorbereidingen te treffen voor de komende werkweek. In de bloemisterij kijk ik nu ook altijd even waar ik de volgende dag naartoe moet." Net als in zijn vroegere werk heeft hij vooral vrouwelijke collega's. "Ach ja, ik kan nu eenmaal beter met dames opschieten. Ik denk dat het komt doordat ik

aardiger, voorkomender ben tegen vrouwen dan tegen mannen. Dat gaat eigenlijk automatisch."

Niks moet meer

Een groot verschil met vroeger is echter dat hij geen leiding meer geeft. Moest hij aan die andere rol wennen? "Eigenlijk niet, want ze vragen het me netjes: 'Goh, Theo, wil je vandaag eerst graflint halen voordat je de bloemen gaat bezorgen?' Bovendien weet ik na al die jaren in de bloemisterij zelf wel wat er gedaan moet worden, dus ik krijg zelden opdrachten. Maar ik vind het ook wel prettig. Geen leidinggeven betekent ook geen verantwoordelijkheid meer. Niks moet meer. Als ik zeg: morgen stop ik ermee, dan doe ik dat. Hoe anders was dat vroeger. Ik was altijd bezig met wat er de volgende dag en de dagen erna moest gebeuren. Na mijn pensionering viel die last van mijn schouders en dat luchtte enorm op."

Veel ouderen, weinig baantjes

Heeft hij het gevoel dat hij de plaats

inneemt van een werkloze? "Zeker niet. Geen enkele bloemist heeft iemand in dienst voor het bezorgen. Dat is niet te betalen. Ik heb een nul-urencontract en in mijn vakantie bezorgt de baas zelf." Zijn leeftijdgenoten benijden hem een beetje, weet hij. "Er zijn veel oude mensen en weinig leuke baantjes. Zodoende zitten veel ouderen gedwongen thuis. Door mijn werk voel ik me fit, ik denk dat ik wel honderd word. Maar dan bezorg ik geen bloemen meer. Zoals ik me nu voel, blijf ik in ieder geval tot mijn 75ste doorgaan. Maar op mijn 80ste zie ik me dit niet meer doen."

'Ik geef niet alleen de bloemen af, maar knoop ook een praatje aan.'

Nanneke Quik-Schuijt (71)

‘Blij dat ik nog

was kinderrechter

is nu senator voor de SP

mág'

Vroeger was ze kinderrechter, nu zit ze in de Eerste Kamer voor de SP. De verbindende factor tussen deze twee functies is het familie- en kinderrecht. Waar Nanneke Quik-Schuijt vroeger de wet toepaste, máákt ze die nu.

Eigenlijk was ze van plan om tot haar zeventigste door te gaan als kinderrechter. Maar toen viel ineens een brief van de Socialistische Partij op de mat. “Of ik me kandidaat wilde stellen voor de Eerste Kamer”, memoreert voormalig kinderrechter Nanneke Quik-Schuijt. “Ik had nooit iets aan politiek gedaan. Dat kon natuurlijk ook niet, want de rechterlijke en politieke macht zijn in Nederland streng gescheiden.” Ze bekent dat ze zelfs heel lang een hekel aan politiek heeft gehad. Haar vader, oud-KVP’er Wim Schuijt, was een idealist en een zeer gedreven politicus. “Dat was voor ons als kinderen niet leuk. Aan tafel was nauwelijks een ander gespreksonderwerp mogelijk.” Een eerdere verandering in haar werkweek maakte haar rijp om het roer om te gooien. “Toen ik ervoor koos om één dag per week op mijn kleinkind te passen, ging ik bij de rechtbank van vier naar drie werkdagen. Al snel merkte ik toen dat besluiten buiten mij om werden genomen. Niet vreemd natuurlijk, maar wel even slikken want ik was altijd de spil van de afdeling geweest. Uiteindelijk heb ik

me erbij neergelegd, maar het droeg er zeker toe bij dat ik serieus ging nadenken over het verzoek van de SP. Eerlijk gezegd zou het niet in mezelf opgekomen zijn om senaatswerk te doen. Na een bedenperiode leek het me echter heel erg leuk.”

Wereld van verschil

Ze gooide uiteindelijk in september 2007 haar toga in de ring en merkte dat ze er klaar mee was. “Ik had 40 jaar op de rechtbank gewerkt, waarvan 32 jaar als kinderrechter. Dan is het goed om wat anders te gaan doen.” Nu zit ze aan de andere kant van de wetgeving. “Vroeger voerde ik de wetten uit, nu maak ik ze. Het is een wereld van verschil of je in een zitting met mensen te maken hebt voor wie je binnen de wet een goede oplossing wilt bedenken, of dat je over een nieuwe wet zit te lezen of te praten.” Dat is meteen ook de reden dat ze nooit haar hele leven politicus had willen zijn. “In mijn huidige werk heb ik bijna alleen contact met mensen uit eigen kring. We gaan natuurlijk wel op werkbezoek, maar dat is incidenteel en betekent vooral luisteren naar anderen.

‘Vroeger voerde ik de wetten uit, nu maak ik ze.’

Het echte contact met mensen uit alle lagen van de bevolking, zoals ik dat tijdens zittingen had, mis ik in mijn politieke werk. Verder vond ik dat ik op de rechtbank elke dag iets zinnigs deed, bijvoorbeeld een goede omgangsregeling voor elkaar krijgen, terwijl ik nu het gevoel heb dat ik slechts eens in de drie maanden iets zinnigs doe. En als een wet wordt afgestemd terwijl wij er juist vóór waren, bekruipt me zelfs het idee dat ik misschien voor niets heb gewerkt. Behalve dan voor de wetsgeschiedenis”, voegt ze daar glimlachend aan toe.

Week is zo vol

Grote zelfstandigheid is een kenmerk van beide soorten werk. “Binnen de fractie ben ik op het terrein van familie- en kinderrecht de deskundige en geef ik mijn adviezen over een bepaalde wet, waarna in het fractieoverleg uiteindelijk wordt bepaald hoe we stemmen. Als rechter had ik inhoudelijk eveneens een zelfstandige positie, het management bepaalde alleen de randvoorwaarden.”

Dit werk geeft haar week een duidelijke structuur, en dat vindt ze prettig. “Dinsdag is de vaste vergaderdag van de Eerste Kamer. Daarnaast ben ik nog twee dagen per week met het Kamerwerk bezig. Stukken lezen, vragen formuleren, plenaire debatten voorbereiden, praten met mensen uit het veld, ruggenspraak houden met deskundigen, overleggen met Tweede-Kamerleden, enzovoort. Om al die werkzaamheden heen plan ik mijn andere bezigheden: oppassen, tennissen, met de hond wandelen, sociale contacten – een week is zo vol.” Haar echtgenoot, die een werkzaam leven bij de NS achter de rug heeft, kampt al enige jaren met gezondheidsproblemen. Dat heeft haar keuzes echter niet direct beïnvloed. “Hoogstens moet ik wat

vaker iets alleen doen, maar dat deed ik vroeger ook al.”

Onder de mensen

Het is haar opgevallen dat ze weinig vriendschappen heeft overgehouden aan haar tijd op de rechtbank. Voor een deel ligt dat aan het werk. “Als rechters en aanklagers bij elkaar over de vloer komen, ligt dat gevoelig. Daarnaast is het over het algemeen zo dat je, als je weg bent, gauw vergeten bent, waar dan ook.” Haar werk als senator zorgt ervoor dat ze nog onder de mensen komt en op de hoogte blijft van ontwikkelingen, aldus Quik-Schuijt. “Ik zou bijvoorbeeld geen vakliteratuur meer lezen als ik het niet zou kunnen gebruiken. Daarnaast geniet ik van de contacten binnen de fractie en van de

intellectuele uitdaging. Dat laatste is voor mij erg belangrijk. Laatst had ik een reünie van mijn jaarclub. We hadden elkaar 25 jaar niet gezien. De meesten zijn inmiddels de 65 gepasseerd en werken niet meer. Hebben slechts één activiteit per dag op het programma. Ik ben dan niet jaloers, sterker nog: ik ben blij dat ik nog mág. Overigens ken ik ook genoeg leeftijdsgenoten die nog wel werken. Die maken nog van alles mee, hebben nog wat te vertellen. Dankzij het werk blijf ik voor mijn gevoel jonger.”

Iets zinnigs blijven doen

Ze piekert nu al over wat ze gaat doen als in 2015 haar tweede termijn afloopt en ze de Eerste Kamer gaat verlaten. “Ik wil dan

weer iets inhoudelijks gaan doen. Niet alleen maar een bestuurtje hier en een vergaderingetje daar. Die incidentele klussen alléén geven niet genoeg voldoening, hoe mooi ze ook zijn, zoals mijn bestuurswerk voor Defence for Children. Werken in een wetswinkel is misschien wel wat, hoewel ik me afvraag of me dat genoeg uitdaging biedt. Overigens wil ik wel van de werkdruk af. Op de rechtbank was het devies productie draaien, nu is het elke week een wet bestuderen. Ik verheug me erop dat die druk wegvalt. Dat ik langere vakanties kan nemen, in de tuin kan werken, zelfs piano kan spelen.” Misschien gaat het zoals bij haar vader. “Hij is bijna honderd geworden en wilde zo lang mogelijk zinnig bezig blijven. Op hoge leeftijd heeft hij nog de Nederlandse vertaling geschreven van het tweede deel van ‘De la Démocratie en Amérique’ van de Franse politieke denker Alexis de Tocqueville. Vrij snel na de verschijning daarvan in 2007 is hij overleden. Ik denk dat ik hetzelfde heb: zo lang mogelijk iets doen wat me intellectueel uitdaagt. Maar wees gerust”, besluit ze lachend, “ik heb heus wel een leukedingenlijstje klaar liggen voor als ik echt met pensioen ga.”

‘Veel leeftijdgenoten hebben maar één activiteit per dag op het programma.’

Hans van der Zwaan (66)

‘Het geeft me een tevre

was teamchef bij Stadstoezicht

is nu begeleider in
een woon-zorggroep

den gevoel'

Nog geen half jaar na zijn prepensionering ging ex-politie-
man Hans van der Zwaan aan de slag in een woon-zorggroep.
Hij koos voor zorg in plaats van voor repressie. En is er dik
tevreden mee.

Aan de wand van de hal in de Almelose
hoekwoning prijken talloze foto's van
het gezin: van hemzelf en echtgenote
Jacqueline, van hun vier dochters en de
negen kleinkinderen. "Ik ben een echte
'meisjesvader'. Jammer genoeg heb ik
vroeger op een jongensschool gezeten.
Daardoor was ik niet gewend met
meisjes om te gaan en heb ik heel lang
het gevoel gehad dat ik als jongen stoer
moest zijn, altijd mezelf moest bewijzen,
geen zwakheden mocht tonen. Pas toen
ik vader was leerde ik om mijn zachtere
kant te laten zien. Dat had ik wel eerder
willen ervaren."

Vicieuze cirkel doorbreken

Zijn ouders hadden bedacht dat hij tim-
merman moest worden. Maar na enkele
jaren in de bouw hing hij de hamer aan
de wilgen en solliciteerde als begin-twin-
tiger bij de politie. Na de opleiding kreeg
hij een baan bij de recherche in Almelo.
Toen het politiebestedel twintig jaar later
werd gereorganiseerd, kwam hij bij de
zogenoemde uniformdienst terecht. "Dat
betekende surveilleren, controleren en
mensen aanhouden die iets strafbaars
hadden gedaan. Zuiver repressief werk.

Dat ging me op den duur tegenstaan. Ik zag steeds opnieuw dat jongens uit een sociaal zwak milieu weinig kans hebben om verder te komen. Die willen snel geld verdienen en raken makkelijk in het criminele circuit verzeild. Steeds opnieuw, echte draaideurcriminaliteit. Het reclaseringsaspect vond ik nog het leukst aan dat werk. Proberen om die jongens ergens in de bouw of de vishandel te plaatsen. Zodat ze lichter gestraft werden en de kans kregen om hun vicieuze cirkel te doorbreken.”

Nog één keer

Na vijf jaar vond Van der Zwaan dat hij ermee moest stoppen. “Ik had een pantser opgebouwd en raakte niet meer onder de indruk. Ik werkte puur op routine. Daarmee deed ik mezelf en de verdachten te kort.” Hij stapte over naar Stadstoezicht Almelo en werd een van de vier politiemensen die als teamchef de gemeentelijke stadswachten aanstuurden. “Dat was een enorme omschakeling. Ineens was ik niet meer uitvoerend bezig, maar moest ik leidinggeven

aan medewerkers. Uiteindelijk heb ik mijn draai daar toch wel gevonden.” Intussen kwam zijn prepensioen in zicht. “Ik hinkte op twee gedachten. Enerzijds was ik jong begonnen met werken en wilde ik wel eens ervaren hoe het is om helemaal niets meer te hoeven doen. Anderzijds voelde ik mezelf nog zo fit en zag ik me nog niet alle dagen thuis zitten en – met alle respect – een vrijwilligersbaantje doen. Daarnaast sluimerde de gedachte dat ik graag nog één keer iets wilde doen aan de zelfkant van de maatschappij, los van het repressieve.”

Grote genieten bleef uit

Toch ging hij op zijn 59ste met prepensioen. “Iedereen had tegen me gezegd: ‘Hans, nu gaat het grote genieten beginnen.’ Maar al heel snel dacht ik: wat heb ik me in vredesnaam laten aanpraten?” Hij had weliswaar een hobby: de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog en van de voormalige DDR. Maar toen hij die liefhebberij dag in dag uit mocht beoefenen, bleek de lol er gauw af. Al na een paar maanden volgde hij zijn hart en schreef hij open-sollicitatiebrieven, en met succes. Binnen een paar weken had hij een nul-urencontract als activiteitenbegeleider bij een woon-zorggroep voor mensen

‘Het repressieve ging me

met maatschappelijke, psychische en/of sociale problemen. Daar is hij invalkracht bij ziekte van een vaste begeleider en organiseert hij uitstapjes met cliënten. “Met vijf tot negen man rijd ik in een busje naar een forellenkwekerij voor een vismiddag. Of naar het gevangenis­museum in Veenhuizen of de bazaar in Beverwijk. Het is een uitdaging om excursies te bedenken die goed passen bij hun belevingswereld. En als die jongens dan aan het eind van de dag thuiskomen en enthousiaste verhalen hebben, ben ik een tevreden mens.”

Meer voldoening

Last van een schuldgevoel naar werklozen heeft Hans niet. “Met al mijn werk- en levenservaring ben ik, al zeg ik het zelf, erg goed in wat ik bij de woon-zorggroep doe. Ik gun ieder ander met dezelfde bagage ook zo’n mooie functie, maar ben nog niet bereid plaats te maken.” Hoewel hij vindt dat zijn huidige baan heel anders is dan die van vroeger, beseft hij dat het werken met mensen en het handhaven van regels, normen en waarden de rode draad vormen. “Het gaat in beide gevallen om mensen terechtwijzen, of liever nog, heropvoeden. Vroeger deed ik

op den duur tegenstaan.'

dat vanuit een politiebureau, nu vanuit een zorginstelling. Met die kanttekening dat ik nu met meer voldoening op een werkdag terugkijk dan in mijn eerdere twee banen." Hij vindt het niet vervelend dat hij opdrachten krijgt in plaats van leiding geeft. "Dat betekent ook dat ik geen zware verantwoordelijkheid meer heb. Ik help cliënten met acute problemen, maar de rest mag ik doorschuiven naar de vaste begeleiders. Zodoende ligt er de volgende dag gelukkig niet weer wat op me te wachten."

Betrokken bij mensen

"Ben ik idealistisch? Nee, ik noem het eerder maatschappelijk bewogen. Ik voel me heel erg betrokken bij mensen. Vooral bij mensen die de kansen niet hadden of niet wisten te grijpen." Met oud-collega's van de politie of Stadswacht heeft hij geen contact en hij gaat niet naar afscheidsrecepties. "Ik hoef al die verhalen niet meer te

horen. Soms zie ik een oud-collega, maar ik houd het gesprek met opzet oppervlakkig." Hoe lang hij bij de woon-zorggroep blijft werken, weet hij niet. "Daar denk ik niet over na. Ik krijg steeds een jaarcontract en zolang het goed gaat, wil ik doorgaan. Mijn vrouw is inmiddels ook met pensioen en druk met allerlei hobby's zoals beeldhouwen, fitnessen en zingen in een koor. We vinden het allebei heerlijk om iets voor onszelf te doen en het huis een dagdeel voor onszelf te hebben. Nu ik vijftig tot tachtig uur per maand werk, kan ik de dagen thuis beter waarderen. Ik ga ook niet extra vaak met vakantie. Gewoon af en toe twee of drie weken, niks bijzonders. En me ziek melden gebeurt zelden tot nooit. Dat komt ervan, als je doet wat je leuk vindt."

Regels en opvoeden

Als hij alles opnieuw mocht doen, zou hij niet weer bij de politie of Stads-toezicht gaan werken. "Ik zou in de zorg gaan werken. Of in het basisonderwijs. Dat repressieve spreekt me helemaal niet meer aan. Ik zou liever op een andere manier met regels en opvoeden bezig zijn. Bijvoorbeeld

met leerlingen op de basisschool, die nog in de leeftijd zijn dat je ze kunt kneden. Of zoals ik nu doe, in de zorg met mensen die aan de zelfkant van de maatschappij staan. Het geeft me een enorm tevreden gevoel als een cliënt tegen me zegt: 'Hans, je hebt me een heel leuke dag bezorgd. Ik zie weer wat lichtpuntjes in mijn leven.'"

'Met mijn ervaring ben ik erg goed in wat ik doe.'

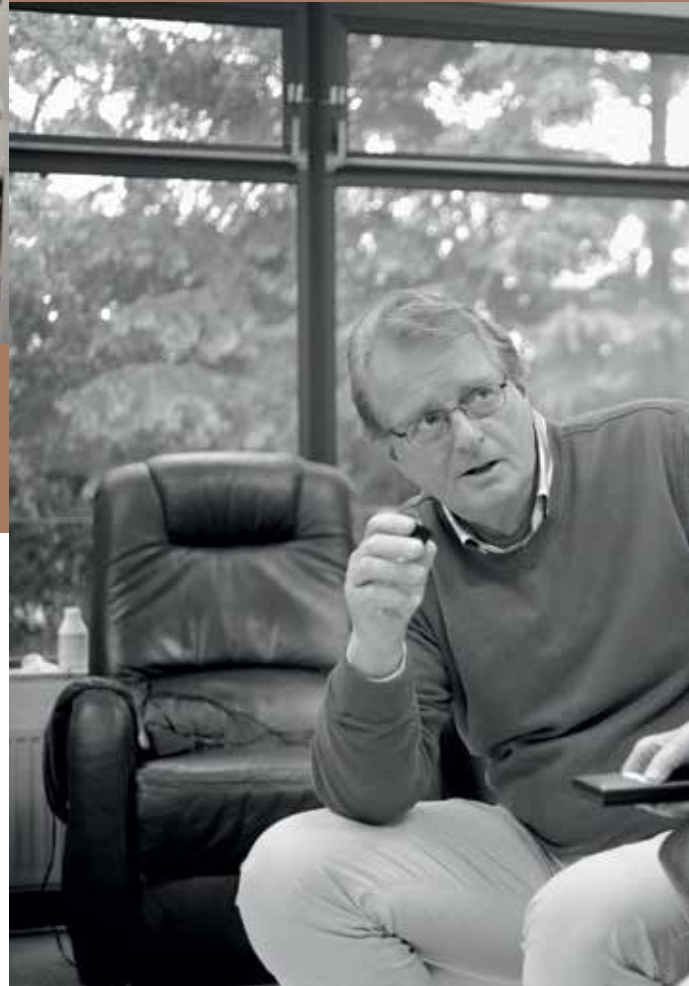
Chris Groot (64)

‘Ik ben een vrij

was ambtenaar

is nu ondernemer

man!

Chris Groot is een bezig baasje. Altijd geweest trouwens. In zijn 'eerste carrière' was hij weliswaar ambtenaar, maar wel eentje die originele initiatieven ontplooidde en problemen creatief wist op te lossen.

Chris Groot deed van alles. In zijn 43 jaar lange loopbaan als ambtenaar gaf hij leiding aan de afdeling Onderwijs in Zaanstad, was hij in hete tijden hoofd van de organisatie die over de taxivergunningen in Amsterdam en omgeving ging, en hoofd marketing bij de Sociale Werkvoorziening in Zaanstreek-Waterland. "Ik houd van werken met mensen en van originele oplossingen bedenken. Ik heb altijd wel ideeën om situaties te verbeteren of op te lossen. Daar word ikzelf ook wel eens gek van want het is altijd druk in m'n hoofd. Heb ik iets gelezen of gezien, dan ontstaat er weer wat."

Alles is op te lossen

Chris was ambtenaar, maar wel een ondernemende. Zo bevorderde hij bij de Sociale Werkvoorziening dat er kringloopwinkels en een kledinginzamelingbedrijf werden opgericht voor gehandicapten met een 'bruikbare restcapaciteit aan arbeidsmogelijkheden', zoals dat formeel heet. "Op die manier schiepen we werkplekken voor gehandicapten die daar eenvoudig, repeterend werk kunnen verrichten: dingen die ze goed aankunnen, in een echte werkomgeving. Ook hebben we een detacheringsbedrijf opgezet dat gehandicapten in 'gewone' bedrijven plaatste. Ik heb me er hard voor gemaakt om de bedrijven tot samenwerking te bewegen, maar hen er niet toe te

verplichten. Dat werkte uitstekend. De plannen van het huidige kabinet om die verplichting wel in te voeren zijn volgens mij dodelijk.” Chris praat er bevlogen over. Toch was het niet zozeer idealisme dat hem in zijn werkende leven leidde. “Nee, het is meer het organiseren dat ik leuk vond, het zoeken naar oplossingen en het zakelijk benaderen van problemen. Mijn wat andere blik leidde bij deze overheidsorganisaties wel eens tot confrontaties, maar ook tot financiële voordelen voor mijn werkgevers. Nog steeds mag ik graag in het ene ding de aanknopingspunten vinden om het andere ding te verbeteren. Want veel is op te lossen. Hoe zeg je dat ook alweer? Kan-niet ligt op het kerkhof en wil-niet ligt ernaast.”

Verder als vrije jongen

Vijf jaar geleden ging hij met prepensioen, 59 jaar oud. “Ik was er nooit zo mee bezig geweest, zette geen streepjes op de muur. Maar toen de mogelijkheid zich voordeed om te stoppen, dacht ik wel direct: ‘Dan ga ik verder als vrije ondernemer’. Ik zag het voor me, mijn eigen zaken bepalen, mijn eigen verantwoordelijkheid

nemen en wat risicovoller handelen, mijn nek uitsteken. Dat lonkte. Ik doe nu van alles. Als ik een gat in de markt zie, spring ik erin. Zo handel ik nu in sta-op-stoelen en massagestoelen. Waarom? Tja, ik zocht een simpel product. Een marktonderzoek heb ik niet gedaan. Aanbod schept vraag, zo werkt dat. En je betaalt bij mij weinig voor goede kwaliteit.”

Stoelen om uit op te staan

De massagestoelen die Chris heeft staan, zijn vrij forse fauteuils van een leerachtig materiaal. Ze hebben beweegbare delen die geactiveerd worden als je op de knopjes van de afstandbediening drukt. Zo masseert de rugleuning je lendenen, schouders of rug. Of schiet er een voetenbankje tevoorschijn en worden je kuiten gemasseerd. Een sta-op-stoel is een fauteuil waar je makkelijk uit opstaat omdat hij je daarbij helpt. Chris Groot koopt goede, gebruikte stoelen in bij verzorgingscentra en particulieren en verkoopt ze in zijn toonzaal in Leersum. “Dit soort stoelen is nieuw te koop voor 1500 tot wel 5500 euro. Ik vraag er tussen de 400 en 700 euro voor. In totaal besteed ik twee dagen per week aan deze zaak, verspreid over losse uurtjes. Die tijd gaat zitten in telefoontjes met de aanbieders en het overleg met degene die de

‘Als ik een gat in de markt zie,

stoelen in het land ophaalt. En in het maken van afspraken met klanten die stoelen komen bekijken en kopen. Vanmiddag om half vijf heb ik bijvoorbeeld een klant. Dan kom ik hier even naar toe. De rest van de tijd is hier niemand.”

Nooit langer dan twee dagen weg

Chris is geen *one trick pony*, hij doet nog veel meer, met name op internet. Zo ontwikkelde hij accommodatiegidsen en later een website waarmee de vakantieganger makkelijk een pensionnetje vindt in Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk. Ook adviseert hij voor weinig geld ondernemers bij het maken van ondernemings- en marketingplannen. Daar heeft hij gewoon lol in: “Ik heb vijftig jaar ervaring met het verjagen van beren van mijn pad.” Samen met een compagnon zette hij in 1987 de Docentenbank op, een organisatie voor werving en selectie van docenten. “Een aantal van die dingen deed ik voor mijn pensioen al, in de vrije uurtjes die ik toen had. Maar nu kan ik het lekker in mijn eigen tempo doen, volgens

spring ik erin.’

mijn eigen agenda. Ik doe bijna niets zelf, besteed alles uit. Daarom zit mijn agenda altijd vol met afspraken met de mensen die voor me werken. Want het moet wel blijven draaien natuurlijk. Ik sta elke dag op tijd op. Mijn vrouw heeft haar eigen leven, is actief in het vrijwilligerswerk. We doen allebei ons eigen ding. In het weekend gaan we samen op pad, naar familie en zo. Een tijd geleden heb ik een chaletje gekocht in Duitsland, vlak over de grens bij Tubbergen. Ik rij daar geregeld heen om wat te klussen en te kijken of het werk dat door anderen gedaan wordt goed verloopt. Dan blijf ik daar een nachtje

slapen, die vrijheid heb ik. Lang op vakantie? Nee ben je mal, dat doe ik niet. Na twee dagen heb ik het weer gehad, dan wil ik weer wat doen. Vind ik veel leuker.”

Zelf alle invloed

“De grote lol van mijn ondernemerschap zit in het handelen en onderhandelen, het bezig zijn met mensen, het samenwerken, de synergie. Het grote verschil met het werk van vóór mijn pensioen is de enorme vrijheid die ik nu heb. Want de meeste voldoening haal ik uit de invloed die ik zelf kan uitoefenen op mijn ondernemingen, ik ben een vrij man!

Ik geef toe: ik ben niet vies van geld. Het is prettig dat ik een pensioen heb, dat is een leuke basis, maar zonder dat pensioen zou ik met mijn huidige activiteiten ook een goede boterham kunnen beleggen. Toch doe ik het daar niet voor. Ik doe het voor de uitdaging. Ik heb het idee dat ik nog een hele tijd met dit werk doorga, tot ik er bij neerval. Ik ben een optimist tot in de kist.”

‘Mijn zakelijke blik leidde bij de overheid wel eens tot confrontaties.’

Roeltje Kuiper-Huisman (69)

‘Ik doe het voor de

was medewerker studiedagen

is nu examensurveillant

extraatjes'

“Als we met pensioen zijn, gaan we zelf leuke dingen doen”, dacht Roeltje Kuiper-Huisman altijd. Maar het liep anders in haar leven. “Ik had nooit gedacht dat ik nog zou moeten werken voor de extraatjes.”

Haar korenblauwe ogen stralen als ze herinneringen ophaalt aan haar werk bij het Trimbos-instituut in Utrecht, het kennisinstituut dat onderzoek doet naar geestelijke gezondheidszorg, mentale veerkracht en verslaving. “Ik vond het een heerlijke baan. In de zestien jaar dat ik er werkte, ben ik opgeklimmen van administratieve kracht tot medewerker studiedagen. Kort gezegd: veel regelen en organiseren, zoals een zaal reserveren voor driehonderd man, uitnodigingsbrieven verzorgen, enzovoort. Maar ook de interne nieuwsbrief schrijven en boekjes redigeren, geweldig!”

Werken en verzorgen

Toch werden de vierdaagse werkweken haar op den duur te veel, omdat haar toenmalige partner Jan na een beroerte steeds meer verzorging vroeg. Juist op dat moment moesten er in een bezuinigingsronde mensen uit. “Ik kon kiezen: óf een andere baan binnen het instituut óf een ontslagregeling. Ik heb er maanden over nagedacht, zo moeilijk was die beslissing. Uiteindelijk heb ik voor het laatste gekozen, zodat ik een punt kon zetten achter vijf tropenjaren van bijna alleen maar werken en verzorgen. Nog geen half jaar later overleed

Jan. En daar zat ik dan: met 57 jaar alleen in huis en zonder werk. En ik kon niet meer terug.”

Administratieve baantjes

Het valt haar niet zwaar om over deze periode te vertellen. Moeilijker is het als haar jeugd even ter sprake komt. Ze groeide op in Amsterdam, met een vader die haar overstap van het gymnasium naar de mms een onverteerbare degradatie vond. Na haar examen ontmoette ze haar grote liefde Peter en samen trokken ze door Frankrijk. Uiteindelijk belandden ze in Amsterdam, getrouwd en in verwachting. Ze woonden bij haar inmiddels gescheiden moeder in, terwijl Peter rechten studeerde en Roeltje allerlei baantjes had. Vijf jaar later gingen ze zelfstandig wonen, maar hun gezinsleven duurde niet lang: Peter overleed door een auto-ongeluk. Roeltje (36) bleef achter met twee tienerdochters. Al snel herpakte ze zich en ging ze aan de slag als serveerster. Toen dat werk ophield, hopte ze via uitzendbureaus van het ene administratieve baantje naar het andere. Intussen

solliciteerde ze – totdat ze werd aangenomen op het Trimbos-instituut.

Schouder eronder

Ook na haar vroegtijdige pensionering en het overlijden van Jan in 2001 ging ze niet bij de pakken neerzitten. “Via een uitzendbureau voor veertigplussers heb ik ruim zes jaar gewerkt bij een bureau voor productonderzoek. Kandidaten regelen, proefdagen in goede banen leiden, afwassen, van alles. Veel regelwerk weer inderdaad, dat ligt me goed. Tegenwoordig word ik daarvoor niet meer gevraagd, want studenten zijn goedkoper. Nu doe ik vooral veel surveillancewerk tijdens examens op universiteiten, hogescholen en ROC’s. Dat betekent pasjes controleren, mobieltjes laten inleveren en toezicht houden. Ik kan goed met jonge mensen opschieten dus het is echt fijn om te doen. En als ik een hele week op dezelfde onderwijsinstelling surveilleer, krijg ik toch een band met de leerlingen en dat maakt het nog leuker. Voordeel is ook dat ik het werk niet mee naar huis neem. Kortom: het is prettig en gemakkelijk werk en ik verdien er goed mee.”

Extra inkomsten nodig

Dat laatste is ook belangrijk, legt ze uit, want ze werkt hoofdzakelijk

voor het geld. “Ik kan mijn huis en auto prima betalen van mijn kleine pensioenuitkering, maar om leuke dingen te kunnen doen, heb ik extra inkomsten nodig.” Leuke dingen zijn bij Roeltje vooral reizen en vakanties met haar vijf kleinkinderen. “Elke zomer huur ik ergens in Nederland een trekkershut op een camping. De kleinkinderen vinden het nog steeds gezellig om een paar dagen met oma op te trekken. Geen speeltuinen hoor, we doen iedere dag altijd iets cultureels en iets sportiefs. Als ik in juni zeventig word, wil ik graag met mijn dochters naar Venetië. Dat betekent flink sparen. Ik had vroeger nooit gedacht dat ik nog zou moeten werken om dit soort dingen te kunnen doen.” Niet dat ze destijds veel heeft nagedacht over haar pensioen. “Alleen in de trant van: als we niet meer werken en de kinderen financieel onafhan-

‘Regelwerk ligt me goed.’

kelijk zijn, gaan we zelf leuke dingen doen. Maar niet alleen bridgen of tennissen, dan zou ik mijn leven te leeg vinden. Ik heb dan ook altijd wel het idee gehad om een paar dagen per week vrijwilligerswerk te gaan doen. Ik wil gewoon lekker bezig blijven.”

Volgaan gevoel

Ze werkt gemiddeld tien uur per week. Daar kunnen drie weken van twintig uur tussen zitten in een tentamenperiode, maar er zijn ook weken dat ze veel minder werkt. Ze voelt zich niet schuldig jegens mensen die werkloos zijn. “Als je wilt, kun je altijd werken, daar ben ik van overtuigd. Je moet dan wel alles aanpakken – en dat wil niet iedereen. Maar ik heb er geen moeite mee om onder mijn niveau te werken. Dat maakt me niks uit, ik hoef me niet meer te bewijzen, geen carrière meer op te bouwen. Ik wil gewoon graag geld verdienen.” Daarnaast geeft het werk haar een kick. “Een volgaan gevoel bij thuiskomst als ik

een dag gewerkt heb. En het gevoel dat ik lekker mag uitrusten. Dat is misschien een beetje calvinistisch, hè? Ik ben van huis uit gereformeerd, misschien komt het daardoor.” Dat het werk ook structuur in haar leven aanbrengt, is mooi meegenomen. “In de intensieve periode met Jan heb ik sociale contacten en andere bezigheden verwaarloosd. Daarna heb ik mezelf ertoe gezet om mijn hobby’s weer op te pakken. Ook ben ik lid geworden van een leesclub en heb ik het contact met vriendinnen weer aangetrokken. Met de een bezoek ik musea, met de ander ga ik wandelen. Ik ben geen type om bij iemand koffie te gaan drinken, maar doe graag iets actiefs. Dan vliegen de dagen voorbij. Al moet ik er, nu ik alleen ben, een hoop aan doen om het prettig voor mezelf te maken.”

Bewust keuzes maken

Hoe leuk het ook was bij het Trimbos-instituut: ze heeft geen contact meer met oud-collega’s. Ook

met haar huidige collega’s trekt ze nauwelijks op. “Ik heb een paar heel fijne mensen om me heen en dat is genoeg, wil ik dat goed bijhouden. Als je ouder wordt, vraag je je steeds meer af wat nou echt belangrijk is. Je wordt kritischer: wie of wat voegt werkelijk wat toe aan mijn leven. Ik maak daarin heel bewust keuzes. Kennissen thuis uitnodigen kost een hoop geld, dat geef ik liever uit aan andere dingen. Napraten na het bridgen of tennissen is ook maar oppervlakkig. Dan ga ik liever thuis een goed boek lezen.” Hoelang wil ze nog doorgaan? “Zoals ik me nu voel, kan ik het nog jaren volhouden. Helaas stopt binnenkort een van mijn surveillancebanen op een school voor voortgezet onderwijs, omdat ze daar geen zeventigplussers willen. Daarom ben ik nu al aan het kijken hoe ik dat gat kan vullen. Ook al kan geen enkele baan het halen bij mijn werk op het Trimbos-instituut, ik ga door zolang ze me nog ergens willen hebben!”

‘Ik hoef me niet meer te bewijzen.’

Hennie Westbroek (69)

‘De snoeptaxi,

was FIOD-rechercheur

is nu taxichauffeur

dat ben ik'

Na 41 jaar Belastingdienst ging Hennie Westbroek met pensioen. Van het plan om met de caravan door Europa rond te trekken is niets gekomen. In plaats daarvan zit hij op de taxi in Zeist.

“Toen ik op mijn 58ste gebruik kon maken van de prepensioenregeling heb ik wel even getwijfeld. Ik had nog plezier in mijn werk als fiscaal rechercheur bij de FIOD en haalde er veel voldoening uit. Maar een simpel rekensommetje gaf uiteindelijk de doorslag. Als ik instemde, zou ik 70% van mijn laatstverdiende loon krijgen. Om de overige 30% te verdienen, zou ik de volle 100% moeten werken. Dat zag ik niet zitten. Ik had een goed salaris, zo'n inkomensterugval zouden we gemakkelijk op kunnen vangen. En met die vrije tijd wist ik ook wel raad.”

Hobby's zat

“Ter voorbereiding op mijn pensioen mocht ik samen met mijn vrouw naar de cursus 'Pensioen In Zicht'. Een midweek lang werden we in een kasteeltje in Zuid-Limburg in de watten gelegd en voorbereid op het leven na mijn pensionering. Pure luxe maar nuttig. Een notaris gaf informatie over de financiële consequenties terwijl we onder begeleiding

van een psycholoog rollenspellen speelden. Die waren vooral gericht op de conflicten die je kunt krijgen doordat je thuis plotseling op elkaars lip zit. Je komt toch in het domein van je vrouw met haar vaak vaste routines. En er werd gehamerd op hobby's, maar daar maakte ik me totaal geen zorgen over. Ik heb al 25 jaar een oude Renault Dauphine waar altijd wel wat aan te sleutelen valt en een andere auto die ik ook zelf onderhoud. Bovendien zou ik tijd krijgen om vaker naar de sportschool te gaan, lekker te volleyballen en mijn conditie op peil te houden. En dan was er natuurlijk nog de trektocht met de caravan door Europa. Kortom: ik zag het wel zitten.”

Je rot vervelen

“In november 2001 was het zo ver, het werk zat erop en ik zat thuis. Dat moment bleek achteraf niet zo slim gekozen. Buiten was het koud, nat en donker, wat niet uitnodigde om aan het huis te klussen, aan mijn auto's te sleutelen of erop uit te trekken met de caravan. Ik was als het ware aan

huis gekluisterd. En hoewel ik erg van lezen houd, was ik daar op een gegeven moment ook wel klaar mee. Het komt erop neer dat ik me ruim vier maanden rot verveelde. Mijn normale ritme viel weg, ik ging steeds later naar bed en bleef wel tot half tien liggen. Er was immers geen reden om op te staan. Tineke werd wel eens kriegel als zij niet kon stofzuigen omdat ik nog sliep. Ze had op een gegeven moment echt iets van ‘Ga eens wat doen man!’. Ik moet toegeven dat ik in het begin regelmatig spijt had dat ik gestopt was, maar er was geen weg terug. Dat werd wel duidelijk als ik onder werktijd op bezoek ging bij mijn oud-collega's. Ze hadden weinig tijd voor me en we konden, om redenen van privacy, niet over lopende zaken praten. Ik voelde me al snel een buitenstaander.”

Hobby wordt werk

“Toen ben ik eigenlijk bij toeval op de taxi gekomen. Zelf nam ik na feesten en partijen vaak een taxi van Van Woersem. Het leek mij altijd al wel leuk werk, met van die blijde, gezellige mensen in de auto. Ik liet mijn auto's altijd APK keuren bij de garage die aan dat taxibedrijf verbonden was. Zodoende kende ik de baas van het taxibedrijf goed. Op een gegeven moment raakten we aan de praat en

vroeg ik of hij nog chauffeurs zocht. Van het een kwam het ander en sinds maart 2002 werk ik anderhalve dag per week als taxichauffeur. Autorijden heb ik altijd erg leuk gevonden, je zou dus kunnen zeggen dat ik van mijn hobby mijn beroep heb gemaakt. Het geldt dat ik ermee verdien, hebben we niet nodig om rond te komen, het gaat naar een spaarrekening of met de knollen de pot in, net hoe het uitkomt. Ik weet zelfs niet wat mijn arbeidsrechtelijke relatie tot Van Woersem is, alle papieren zitten in een map die ik nog nooit heb doorgenomen. Ik doe het dus echt voor mijn plezier.”

Snoeptaxi

“Ik rijd veel vaste klanten die met enige regelmaat voor een behandeling naar het ziekenhuis moeten. Met een aantal van die mensen bouw je na verloop van tijd wel een band op. Soms zitten er bijzondere ritten tussen. Zo kreeg ik op een gegeven moment het adres op van de burens

maar er was geen weg terug.’

van mijn ouderlijk huis. Het bleek om mijn oude buurman te gaan die voor het eerst bestraald ging worden. Hij deed open, keek me aan en zei: ‘Goh Hennie, wat ben ik blij dat jij mij komt halen.’ Echt kippenvel. Verder breng ik ook kinderen na school naar de buitenschoolse opvang. Ik ben de ‘snoeptaxi’, je zult begrijpen dat ik bijzonder populair ben. En als ik geen vaste ritjes heb, sluit ik aan in de rij bij station Driebergen. Dat is minder leuk, veel mensen kruipen achterin en gaan zitten bellen terwijl ik juist een praatje wil maken.”

Het is vooral anders

“Neerbuigend gedrag komt voor, maar gelukkig niet vaak. En als het gebeurt, dan zeg ik er wat van. Dat is wel een groot verschil met mijn werk bij de FIOD. Daar kwam ik door mijn functie overal binnen. Die status heb ik nu niet meer. Maar toch vind ik het op de taxi erg leuk; ik wil er zeker nog een tijd mee doorgaan. En als ik mijn leven van voor en na mijn pensioen vergelijk, kan ik niet zeggen dat het beter of juist minder goed is. Het is vooral anders. Toen ik nog bij de FIOD werkte, heb ik er wel over nagedacht om als zelfstandig belastingadviseur aan de slag te gaan, maar ik zag dat toch niet zitten. Allereerst had ik de afgelopen vijftien jaar als fiscaal

rechercheur vooral te maken gehad met strafrecht en –vordering. Ik zou mijn kennis van het belastingrecht dus weer helemaal moeten bijspijkeren. Ook was ik bang dat ik er al snel een echt bedrijf met werknemers van zou maken. Daar had ik geen trek in.”

Druk, druk, druk

“Naast mijn werk als taxichauffeur ben ik inmiddels negen jaar penningmeester van de PvdA in Zeist. Voor diezelfde partij ben ik vrijwilliger bij de zogenaamde ‘formulierenbrigade’ die mensen helpt bij het invullen van ambtelijke formulieren. En als oud-medewerker van de Belastingdienst ontkom je er natuurlijk niet aan de belastingaangifte van familie en vrienden te verzorgen. Tenslotte heb ik samen met een kennis een

grote moestuin die in het groeiseizoen veel van mijn tijd opslokt. Je kunt dus wel zeggen dat ik het gat waarin ik na mijn pensionering viel gedicht heb. Misschien zelfs wel iets te goed. Toen Tineke laatst van de trap viel had ik eigenlijk te weinig tijd voor haar. Het wordt misschien tijd om af en toe eens ‘nee’ te zeggen.”

‘Met een aantal vaste klanten heb ik een band opgebouwd.’

Jan Brouwers (70)

‘Van hard werken word

Ondernemen, verbinden en Apeldoorn zijn de woorden waarmee je Jan Brouwers kunt typeren. En natuurlijk Marialust, het epicentrum van vrijwel al zijn activiteiten. Tien jaar geleden verkocht hij zijn reclamebureau, sindsdien heeft hij geen dag stilgezeten.

was eigenaar
reclamebureau

je niet moe'

is nu
ondernemer
in bier
en nog veel
meer

“Apeldoorn had geen plek waar bedrijfsleven, overheid en instellingen elkaar op informele wijze konden treffen. In 1993 heb ik daarom Marialust van de gemeente gekocht en Parksociëteit Marialust opgericht. Met mijn reclamebureau op de bovenste verdiepingen van het pand zat ik er letterlijk bovenop. Naast het werk voor mijn bureau heb ik altijd veel tijd gestoken in de sociëteit. Ik was er immers toch.”

Een eigen reclamebureau

“Ik ben ooit begonnen in de computerindustrie bij Philips in Apeldoorn. Daar was ik verantwoordelijk voor de pr en communicatie. Het was booming business, in acht jaar tijd groeiden we van 100 tot 3200 man. Toen mijn werk steeds internationaler werd, ben ik gestopt en bij mijn schoonvader aan de slag gegaan die een bedrijf had dat *neon signs* produceerde. Maar door een verschil van inzicht ben ik na een half jaar opgestapt. Met mijn opleiding tot grafisch en industrieel vormgever en mijn ervaring bij Philips ben ik toen

mijn eigen reclamebureau begonnen. Een goed moment, er waren weinig andere bureaus in Apeldoorn. Ik had vooral veel lol in de commerciële kant van de zaak: het binnenhalen van werk en het echte ondernemen. Daar heb ik me tot mijn zestigste dan ook voornamelijk mee beziggehouden.”

Financieel onafhankelijk

“In 2003 heb ik mijn bureau aan mijn zoons verkocht. Het liep prima, maar ik werd steeds meer ingezet om overal brandjes te blussen. Bovendien was het door de snelle digitalisering tijd voor een nieuwe generatie. Op het moment dat ik eruit stapte heb ik mijn handen ervan afgetrokken. Ik had nu tijd om meubels te gaan maken, iets wat ik altijd al graag had willen doen. Naast het ontwerpen en fabriceren van meubels, repareerde ik alles wat piepte en kraakte in de sociëteit. Dat doe ik nu nog steeds. Ik verdien er overigens geen geld mee, het is pure liefhebberij. Voor het geld hoef ik niet meer te werken, door de goede tijden in de reclame ben ik financieel onafhankelijk.”

Nog weekend na zondag

“Naast dat klussen ben ik ook na mijn pensioen veel tijd blijven steken in de sociëteit. Gemiddeld ongeveer een dag per week. Met veel plezier

‘Van hard werken word je niet moe.’

overigens. Wat ik vooral heerlijk vind aan mijn pensioen, is dat het na zondag eigenlijk nog steeds weekend is. Vroeger moest ik alles in twee dagen proppen, nu ben ik vrij om ook de rest van de week te doen waar ik zin in heb. Maar ik moet wel zeggen dat de structuur in mijn agenda in eerste instantie een beetje wegviel. De meeste klussen waren ad hoc en door alle tijd die je hebt, ga je minder efficiënt werken.”

Beter organiseren dan brouwen

“In 1995 werd ik gevraagd om te helpen bij het in de markt zetten van een Apeldoorns stadsbier. Een mooi project, ik vind namelijk dat Apeldoorn zich best wat meer mag profileren. Ik heb de brouwer toen gesponsord door een logo, speciale glazen, viltjes en leaflets voor hem te maken en ik heb voor de nodige publiciteit gezorgd. Maar ondanks deze vliegende start bleef het heel kleinschalig. Sindsdien heb ik altijd met het idee rondgelopen om dat beter aan te pakken. In 2008 ben ik actief op zoek gegaan naar een pand en een brouwinstallatie. Ook de financiering moest natuurlijk geregeld worden. Al met al was ik daar vrijwel fulltime mee bezig. Op een gegeven moment heb ik een mooi historisch pand gevonden dat ik

samen met zestig medefinanciers heb gekocht. Ik heb de schetsen voor de inrichting gemaakt en een jaar lang van ’s morgens tot ’s avonds geholpen met de verbouwing.”

Geen vakantie nodig

“Mijn vrouw Olga was er niet zo blij mee. Hoewel ze me natuurlijk niet de hele dag over de vloer wil hebben, had ze graag wat meer samen gedaan. Wat dat betreft heb ik haar misschien wel een beetje tekort gedaan. We hebben eigenlijk maar twee keer samen een echt verre reis gemaakt. Voor mij is een dagje Leeuwarden bij wijze van spreken genoeg. Als je doet wat je leuk vindt heb je geen vakantie nodig. Want van hard werken word je niet moe; een keer een mooi biertje met je vrienden drinken en je kunt er weer tegenaan. Zo heb ik het altijd gedaan: met mijn

reclamebureau, met het bestuur van de schietvereniging, de hockeyclub, de sociëteit, de Apeldoornse Sportraad en ga zo maar door. Vóór mijn pensioen was ik vrijwel iedere avond op pad, dat is niet echt veranderd.”

Dividend uitgekeerd in bier

“In september 2010 was de officiële opening van brouwerij ‘Het Achterom’. Brouwen doe ik overigens niet zelf, ik ben meer van het organiseren en aansturen. Ik heb het pand ondergebracht in een vereniging met als doelstelling het behoud van historisch erfgoed. De geldschietters

zijn allemaal certificaathouder die het vooral mooi vinden om dit voor Apeldoorn neer te zetten. Per week brouwen we 250 liter bier en de certificaathouders krijgen hun dividend uitgekeerd in bier. Inmiddels loopt het bier als een tierelier en willen steeds meer kroegen het op de tap. In eerste instantie hebben we die extra vraag opgevangen door ons recept te laten brouwen door Sint Servattumus, een brouwerij in Schijndel. Maar ook dat was niet genoeg, daarom hebben we in december 2012 besloten om naast 'Het Achterom' een commerciële brouwerij op te zetten.”

Jaarlijks tien procent rendement

“Ook voor de nieuwe brouwerij, 'De Vlijt', heb ik veel werk verzet. Van lobbywerk bij de gemeente tot het regelen van investeerders, van het zoeken naar een brouwinstallatie tot het inrichten van het pand en alle pr die erbij hoort. Iemand moet het voortouw nemen, anders gebeurt er niets. De brouwerij, een BV, is in oktober 2013 officieel geopend en gaat

zo'n 7000 liter bier per week brouwen. Beide brouwerijen vallen onder één bestuur waarin ik de algemene zaken en externe contacten regel. Met het bestuurswerk verdien ik niets, maar als het goed is gaat mijn aandeel in 'De Vlijt' renderen. We gaan ervan uit dat dat jaarlijks zo'n tien procent is. De vooruitzichten zijn goed, de verkoop van het eerste bier is dik overtekend.”

Van hobby tot horecaondernemer

“Nu dit project staat ben ik bezig met nieuwe plannen. Zo komt er naast de brouwerij ook een brasserie in het pand van 'De Vlijt'. Ik zie het als een soort uit de hand gelopen hobby waardoor ik inmiddels horecaondernemer ben geworden. Verder ben ik bezig met een waterfabriek voor echt Apeldoorns flessenwater: 'Eau de Loo'. Ook hierbij komen mijn contacten via de sociëteit weer goed van pas. Het plan ligt er, de flessen zijn er, de contacten met het waterschap en waterleidingbedrijf zijn gelegd en ik heb een mooi pandje van de gemeente op het oog. Nee, ik ben nog lang niet klaar, na dit project loop ik waarschijnlijk weer tegen iets nieuws aan. Ik zie het niet als werk maar als een mooie tijdsbesteding die ook nog wat oplevert. Ik ga door zolang het leuk blijft.”

‘Ik had lol in het binnenhalen van werk en het echte ondernemen.’

Colofon

Dit boek is een initiatief van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) en is mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) in het kader van het MeerWaarde Plus programma.

De interviews zijn afgenomen in 2013.

Met bijzondere dank aan de geïnterviewden en de contactpersonen van de fotolocaties.

Fotografie

Hapé Smeele

Eindredactie en coördinatie teksten

Claar Urbanus

Vormgeving

Albert Hennipman (de-ruimte-ontwerpers.nl)

Research

Inge Klijn

Druk

drukkerij Mart Spruijt, Amsterdam

Opdrachtgever

Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).

Het NIDI is een instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW)

www.nidi.nl

Om meer exemplaren te bestellen, mail naar solinge@nidi.nl

Wat gaat u doen na uw pensionering? Misschien wilt u blijven werken, maar dan wel in een ander soort baan. Dan bent u niet de enige! Steeds meer mensen keren na hun pensioen terug op de arbeidsmarkt. Veel van hen maken daarbij een ommezwaai: zij gaan heel ander werk doen dan ze daarvoor deden. Ze volgen hun droom of zetten andere talenten in. In dit boek *Het Tweede Bedrijf* maakt u kennis met tien ommezwaaiers. Ze zijn nu sportinstructeur of chauffeur, bloemenbezorger of ondernemer. U leest over de redenen waarom ze weer zijn gaan werken, hoe ze op het spoor van hun nieuwe 'baan' kwamen en wat het werk hen brengt. *Het Tweede Bedrijf* geeft een inspirerend beeld van een nieuwe generatie gepensioneerden.

Dit boek is uitgegeven ter gelegenheid van de affiliatie van het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (KNAW-NIDI) met de Rijksuniversiteit Groningen.

ISBN 978-90-8780-008-6

